



**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Qvarta Controversia. An Homo purus per exclusionem tantùm diuini
suppositi id est, qui non est Deus, habens tamen gratiam & charitatem,
poßit condignè & secundùm leges rigorosæ iustitiæ Deo ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

Solut.

naturam humanam; ergo. Respondetur, nullam esse consequentiam; non enim his verbis significatur, nisi Christi humanitatem fuisse principium formale quo, ut ante diximus.

Obiect. 4. ex varijs locis S. Th.

2.

Quarto S. Th. infra q. 48. a. 5. inquit, proximum nostrum redemptorem fuisse Christum in quantum homo est, ad Trinitatem vero remote pertinere rationem redemptionis, ut ad primam causam: De supposito autem Christi nihil dixit. Et q. 26. a. 2. docet, Christum non fuisse mediatorem secundum quod Deus est, sed solum secundum quod est homo. Ex hoc dicto sic arguit. Si satisfecisset non tantum secundum quod est homo, sed secundum quod homo Deus, non videretur particula *solum*, nec diceret solum fuisse mediatorem secundum quod est homo. Præterea inquit S. Th. duo esse de ratione mediatoris: vnum est ut habeat rationem medij respectu extremorum; ac proinde ab eis distinguatur; ita scilicet ut mediator, secundum quod mediator est & exercet munus mediatoris, non sit extremum, cum quo alterum coniungendum est. Alterum est, ut vnum extremum ad aliud deferat & cum eo coniungat: vtrumque autem dicit Christo conuenisse solum secundum quod homo erat, dum satisfecit pro nobis: vbi iterum vtitur particula *solum* & recte quidem; nam, si, ut aduersarij volunt, Christus non satisfecisse exacte quatenus homo, sed quatenus homo Deus, non fuisset villo modo mediator; quia licet, quatenus homo, distinguatur ab extremis, non fuisset functus munere coniungentis & deferentis vnum extremum ad aliud, eo quod defecisset ei perfecta satisfactio: si autem solum exacte satisfecisset, quatenus homo Deus, non fuisset mediator; quia mediator distinguere debet ab extremis: Christus autem ut homo Deus non distinguitur à Deo. Præterea q. 2. a. 3. ad 1. de Christo ait. Et ideo, in quantum eius humanitas operabatur virtute diuinitatis, illud sacrificium erat efficacissimum: non dixit, ratione personæ sed diuinitatis, quia ab illa sanctificabatur, & ita ab ea accipiebat dignitatem, non autem à persona. Respondetur ad primum locum, D. Thomam cum ait q. 48. a. 5. proximum nostrum redemptorem fuisse Christum, in quantum homo est, vtrumque significasse, scilicet suppositum ut principium quod, dicens proximum nostrum redemptorem fuisse Christum, & naturam ut principium quo, addens in quantum homo. Ad secundum locum ex q. 26. a. 2. eodem modo respondetur. Ad primam autem rationem in contrarium negatur sequela; nam illa particula *solum* non excludit principium quod proximum, sed excludit aliud principium formale quo proximum. Ad secundam dico, mentem D. Th. non esse, mediatorem ut mediator est, debere ita distinguere ab extremis, ut secundum suppositum non sit realiter alterum extremum, sed satis est si secundum naturam, quæ formale satisfactionis principium est, ab utroque extremo distinguatur: Christus autem secundum humanitatem gratia perfectam ab utroque distinguitur extremo, ut ibidem explicat S. D. & quemadmodum Christus, ut homo conuenit quidem cum hominibus in humanitate simpliciter sumpta, differt autem secundum eandem humanitatem, ut dignitate gratiæ & gloriæ perfectam; ita Christi persona conuenit quidem cum Deo secundum naturam & substantiæ dignitatem, sed ab eo differt, prout subsistit in assumpta humanitate. Et quoniam hoc nomen, Christus, significat Deum hominem, simul includens Dei personam & humanam naturam, ideo verè Christus mediator à Deo distinguitur, ab-

Solut.

3.

A solute loquendo, quamuis tota ratio distinctionis sit humana natura, quam Christus includit, non autem Deus; propter quam causam vtitur S. D. illa particula *solum*. Ad tertium locum dico, S. Th. vnum fuisse nomen diuinitatis & non personæ, quia dignitas vnde satisfactionis valor accipitur, primo conuenit diuinitati, & per eam ad personas deriuatur: secundo dico, in ratione diuinitatis completè sumptæ & prout est à parte rei, includi personas ut ostendimus in 1. p. q. 28. a. 2. Controu. 1.

Quinto. Vera est & congrua hæc propositio: Obiect. 5. Christus satisfecit secundum naturam humanam, vel secundum humanitatem: non autem hæc, Christus satisfecit secundum humanitatem & Deitatem; ergo sola humana natura in Christo principium erat operationis satisfactoriæ. Probat antecedens quo ad vtranque partem longo discurfus, sed illud nos facillè concedimus cum illatione deducta in sensu iam expresso, videlicet inde sequi, solam humanitatem esse principium quo proximum satisfactionis. Et eodem modo soluitur aliud argumentum, cuius antecedens est: Christus secundum quod homo satisfecit; in hoc enim denotatur, humanam naturam esse principium quo proximum satisfactionis, suppositum autem esse principium ut quod.

Sexto. Non solum dicimus: homo aut hic homo satisfecit pro nobis, sed etiam: humanitas aut hæc humanitas satisfecit pro nobis; ergo non solum tribuitur talis operatio naturæ humanæ ut principio quo, sed etiam ut principio quod, non tamen concretè significatæ, sed etiam abstractè. Et confirmatur: Quia, cum concretum homo ponitur etiam ex parte subiecti, non supponit pro supposito, connotata natura, sed pro natura, connotato supposito; ergo.

Respondetur, falsum esse antecedens, proprie loquendo. Actiones enim, ut diximus, non sunt formarum aut naturarum, sed suppositorum. Ad confirmationem negatur antecedens, cuius oppositum verum esse probauimus in primo fundamento.

QUARTA CONTROVERSIA.

An Homo purus per exclusionem tantum diuini suppositi id est, qui non est Deus, habens tamen gratiam & charitatem; possit condignè & secundum leges rigore iustitiæ Deo satisfacere pro peccatis & offensis humani generis?

Res in hac Controversia possunt Doctorum opiniones recenser. Prima est Aureoli in quarto d. 15. a. 2. dicentis, purum hominem cum gratia & charitate potuisse Deo ad æqualitatem & de toto rigore iustitiæ pro totius humani generis offensis satisfacere.

Secunda huic opposita, quam ferè omnes Thomistæ, & alij plures extranei S. Doctoris interpretes & Doctores sequuntur est, nullam puram creaturam etiam cum gratia & charitate posse satisfacere de condigno, siue ad æqualitatem perfectam, & multo minus de toto rigore iustitiæ, sed imperfectè tantum pro peccatis humani generis. Hanc tuerentur Capreolus in tertio d. 18. q. Vnica & latius in 4. d. 15. q. 1. Io. Medina in Codice de satisfactione pro peccatis, q. 1. Ferrar. in 4. cont. gent. c. 54. Barth. Medina super hoc articulo, dub. 3. Valentia puncto 5. in 3. quaestio, Vasquez disp. 4. c. 3. Pefantius disp. 4. & Alvarez disp. 6. quæ videtur esse sententia D. Tho. in hoc articulo, in responsione ad 2.

Sententia Doctorum.

Tertia sententia media inter duas predictas incedens affirmat, potuisse purum hominem habentem gratiam & charitatem pro ceterorum hominum offensa Deo satisfacere de condigno sine ad æqualitatem perfectam, non tamen de toto rigore iustitiæ. Ita Caiet. *dubio 1. super hoc art.* Quem sequitur Sotus libro 3. de natura & Gratia, & in quarto d. 1. q. 5. a. 4. & Suarez. *diff. 4. f. 7.* Quibus etiam consentit Rada in sua tertia parte, *Cont. 13. a. 1. Concl. 5. & 6.* In eadem sententiam inclinât Magister Porrecta dicens, Adam post peccatum non potuisse pro tota sua posteritate satisfacere, quia gratia post peccatum Adæ collata non erat capitalis, & opus fuisse dari vnum hominem qui esset caput omnium hominum ad hoc, vt satisfactio per æqualitatem corresponderet offensæ: Cum itaque non videatur impossibile gratiam puro homini capitalem infundi, consequens est, non esse impossibile secundum hunc expositorem, purum hominem Deo ad æqualitatem pro ceterorum hominum peccatis satisfacere. In qua tamen explicanda sententia non conueniunt. Sed singulos dicendi modos, & eorum differentias recensere non expedit.

Resolutio.
Status quo
stionis.

QÆSTIO hæc non est de potentia Dei ordinaria, de qua nulla potest esse difficultas, sed de potentia Dei absoluta; num scilicet per infinitam Dei potentiam effici possit, vt homo purus habens tamen gratiam & charitatem, vt Deo condigne & de toto rigore iustitiæ satisfaciatur pro peccatis & offensis humani generis? Ad cuius euidentiam.

CONSIDERANDVM EST PRIMO duplicem esse satisfactionem de condigno, altera est absolute perfecta, & vt aiunt, de toto rigore iustitiæ: & hæc ea est, cuius valor & adæquatio ad offensam nullo modo se tenet ex parte illius cui fit satisfactio, sed ex parte solum satisfaciens: & hanc fatentur omnes, vno excepto Aureolo, non esse per infinitam Dei potentiam creaturæ communicabilem; quia personam exigit satisfaciens, quæ sit infinita simpliciter dignitatis, & quæ sit Deus homo, vt hic ait S. D. ad secundum.

Possit puri
hominis per
excellenti
gratiam a
Deo recepta
condigne Deo
satisfacere
pro totum
humani ge
neris offen
sis, non ta
men ex toto
rigore iusti
tiæ.

Altera est condigna perfecta & æqualis offensa, non simpliciter & absolute, sed ex suppositione gratiæ a Deo receptæ, & hæc per absolutam Dei potentiam potest creaturæ communicari, vt perspicue docet S. D. *infra q. 64. a. 4.* dicens, Christum Dominum potestatem excellentiæ illi, in quantum homini conuenientem potuisse ministris communicare, dando eis tantam gratiæ plenitudinem, vt eorum meritum operaretur ad sacramentorum effectus, vt ad inuocationem nominum ipsorum sanctificarentur sacramenta, & vt ipsi possint instituere sacramenta, & vt sine ritu sacramentorum, effectum sacramentorum scilicet gratiam solo vocis, aut etiam mentis tantum imperio conferre; ac proinde possibile Deo fuit tantam Petro aut cuilibet alteri gratiæ plenitudinem elargiri, vt eius opera tamquam satisfactiones humani generis offensam adæquantur acceptarentur a Deo. Sed quia satisfactio hæc fundaretur in gratia gratis a Deo recepta, non se teneret simpliciter ex parte satisfaciens; atque ideo non esset absolute perfecta, sed ex suppositione tantum, vt ait Sotus in 4. d. 1. q. 5. a. 4. qui perfectionem hanc satisfactionis non tribuit promissioni, pacto siue conuentioni, vt Suarez, aut acceptationi diuinæ satisfactionis operibus superaddita, vt Scotus & alij, sed ipsius gratiæ virtuti & efficaciæ. Addit autem Suarez, quem sequitur Rada,

A controu. 13. art. 1. potuisse Deum constituere hominem aliquem caput aliorum in esse gratiæ, & omnium voluntates in eo ponere, vt illo satisfaciente, omnes in illo, & per illum satisfaccere existimarentur, quemadmodum nunc dicuntur omnes in Adam peccasse.

An autem hæc gratia eiusdem esset rationis & speciei cum gratia cæteris hominibus iustis a Deo collata, discerni posse videtur ex ijs, quæ de Christi gratia tradit S. D. *infra q. 7. artic. 9. & seq.* & ibi Caietanus. Docet enim S. Th. Christum dupliciter habuisse gratiæ plenitudinem; Vno modo, quia eam habuit quo ad totam eius intentionem, siue secundum perfectissimū modum, quo haberi potest: Alio modo, quia plenè

gratiam habuit quo ad eius virtutem, quia scilicet eam habuit quo ad omnes operationes & effectus gratiæ, eo quod ei collata fuit gratia, tantum euidam vniuersali principio in genere habentium gratiam: virtus autem primi principij alicuius generis vniuersaliter se extendit ad omnes effectus illius generis; sicut virtus Solis, qui est vniuersalis causa generationis, se extendit ad omnia generabilia. Hæc verò gratia, ait Caietanus in 4. 11. dicta quest. eiusdem est speciei specialissimæ cum gratia cæterorum hominum quo ad essentiam, licet eius ratio quo ad essendi modum sit diuersa, eo quod in Christo sit, vt in toto eam adæquante secundum se, siue vt in subiecto & in principio vniuersali gratiæ, in alijs autem vt in particulariter participantibus. Quo fit, vt, quantumuis augeatur aliorum hominum gratia, nunquam gratiæ Christi quantitatem intensiuam aut extensiuam valeat adæquare; sicut calor aeris aut misti quantumcunque crescat, nunquam ignis calorem adæquabit, licet sub eadem specie contineatur; quoniam ignis subiectum & principium est calorem adæquans secundum se, aer autem & mistum deficienter illum ac limitatè participant. Sic igitur ad propositum quæsitum dici potest, gratiam illam excellentem puro homini a Deo concessam, vt per eius virtutem & operationes Deo pro totius humani generis offensa satisfaceret, eandem specificam essentiam cum gratia cæterorum habituram, sed in essendi modo fore differentem; quia scilicet in eo homine perfectam haberet intentionis quantitatem, & ad omnes gratia possibile extenderetur effectus, salua semper ea differentia inter purum illum hominem & Christum Deum & hominem, quod gratia fuit Christo naturalis ex eo, veluti ex fonte deriuata, illi verò homini esset a Deo more gratis communicata.

Huius igitur hominis gratia cum satisfactioe ex ea proueniente, si consideretur, prout se tenet ex parte Dei, cui fit satisfactio, quatenus scilicet ab eo gratis fuit huic homini collata, vim aut valorem non habet sufficientem, vt adæquet offensam; quoniam vt sic est ex gratia & liberalitate creditoris, & non est ex proprijs ipsius satisfaciens, sed ex bonis quæ sunt actu ipsius creditoris. Ex parte namq; satisfaciens nihil remanet secundum hanc considerationem, nisi vires eius naturales, quas constat non esse per se sufficiens ad actum satisfaciens adæquantè offensam; accedente verò charitate & gratia diuinæ misericordiæ gratificantis, ac per hoc acceptatis opus hominis pro satisfactioe peccatorum, sufficientiā quandā & perfectionē in ratione satisfactionis acquirit: adeo vt considerata diuina gratia, charitate & misericordia Dei gratificantis & acceptatis opus, prout gratia se tenet ex parte

parte satisfaciens, veluti complementum seu magis ratio valoris operis satisfactorij, sit iam illius puri hominis satisfactio perfecta & æquivalens offensæ totius humani generis. Nam, & si talis satisfactio innitatur gratiæ & auxilijs à Deo receptis, atque idem non sit de toto rigore iustitiæ, quia tamen supposita gratia & auxilijs in operante, satisfactio iam est æqualis valoris, nec ex gratia acceptatur, sed ex iustitia, idem verè perfecta est & æqualis offensæ. His adde, satisfactionem hanc non fieri formaliter per ipsam gratiam & auxilia Dei, sed per actus, qui veluti fructus ex gratia, charitate, donis & auxilijs à Deo receptis deriuantur, quorum dominium habet homo per liberum suæ voluntatis arbitrium, & quos homo Deo actu non deberet alio aliquo titulo iustitiæ, vel religionis, &c. licet eos ab homine Deus exigere potuisset titulo religionis & gratitudinis, aut etiam aliam obligationem eis imponere iustitiæ, vel aliquam illi virtutem æquivalentem. Esset igitur hæc satisfactio verè condigna & suo modo perfecta, vt ex dicendis apparebat.

Explicitur, & defenditur in interpretatio Caietani de puro homine aduersus remotiones. Ex His defendi facile potest interpretatio subtilissimi nostri Caietani dicentis, purum hominem hic apud D. Th. intelligi non solum per exclusionem coniunctionis cum diuino supposito, sed etiam per exclusionem diuinæ misericordiæ gratificantis opus hominis ad hoc, vt sit Deo acceptum; exclusionis enim nomine non realem separationem, sed per intellectus nostri considerationem intendit, ac si diceret: Purus homo intelligitur, qui nec sit coniunctus diuino supposito, nec habeat gratiam se tenentem ex parte ipsius hominis satisfaciens, quamuis verè & realiter habeat gratiam se tenentem ex parte Dei, cui fit satisfactio. Hanc autem esse mentem Caietani perspicue patet ex illis verbis. *Pater secundò differentia aliorum ab autore; nam alij Doctores charitatem, seu gratiam ad satisfactionem concurrentem ex parte hominis satisfaciens posuerunt; & idem dixerunt, purum hominem posse pro peccatis satisfacere: Author verò gratiam, & charitatem ex parte diuinæ misericordiæ gratificantis, ac per hoc acceptantis opus humanum posuit, hominemque purum cum suis viribus ex parte satisfactoris posuit, & idem dixit, illud non posse, Christi verò posse satisfacere.* Quibus verbis planè significat Cai. purum hominem, de quo loquitur hic S. D. habere gratiam & charitatem gratificantem opus satisfactionis, ac proinde realiter inhaerentem ipsi homini satisfaciens & opus eius informantem. Non enim aliter per gratiam & charitatem potest opus hominis gratificari, sed in hoc ait esse differentiam inter D. Tho. & Scotum ac alios quosdam Doctores, quod S. D. gratiam ad satisfactionem realiter concurrentem, & ipsi homini inhaerentem, ac opus eius informantem posuit ex parte Dei gratiam & charitatem misericorditer largientis & per eam opus hominis gratificantis, & sic per gratiam & charitatem gratificatum acceptantis: alij verò gratiam & charitatem ex parte hominis satisfactoris posuerunt: Vtrique ergo gratiam & charitatem in homine illo puro posuerunt, sola eiusdem gratiæ & hominis consideratione differentes; quia S. D. gratiam & charitatem puro homini inhaerentem cum Deo creditore, tanquam eius munera computabat: alij verò hæc cum ipso puro homine satisfactore, vt virum eius naturalium perfectiones & complementa quasi propria, licet à Deo donata computabant, & idem dicebant, posse purum hominem pro totius humani generis offensâ perfectè satisfacere. Quos meritò

A dupliciter esse reprehensibiles affirmat Caietanus. Primò: Quia mentem S. Thomæ minimè percipientes sententiam suam ei vt contrariam opposuerunt. Secundo: Quia non sunt locuti formaliter de puro homine vt satisfactore, prout à Deo homine satisfactore distinguitur. Hic enim, quia gratiam & charitatem habet ex proprijs, simpliciter & absolute satisfacit, ita vt eius satisfactio sit æquivalens simpliciter offensæ: ille verò, scilicet homo purus habens à Deo gratiam non propriè dicitur absolute satisfacere, sed cū addito, scilicet secundum acceptationem diuinæ misericordiæ gratificantis opus; quod eo ipso Deo sit acceptabile, quod ex diuina gratia & charitate illud informante procedit. Purus enim homo gratiam habens præcisè & formaliter sumptus, id est quo ad ea, quæ sunt illius propria, siue quæ se tenent ex parte eius, vires suas tantum habet naturales, quibus absque diuina gratia nulla vis potest inesse merendi vel satisfaciendi: ea verò diuinitus addita, valorem habent earum actus satisfaciendi, non simpliciter sed ex diuina misericordia gratificante, &c. Addeo vt considerata gratia & charitate & auxilijs, prout se tenent modo dicto ex parte puri hominis satisfaciens, dixerit S. D. in 4. d. 15. q. 1. a. 2. ad 1. *Sicut offensâ habuit quandam infinitatem ex infinitate diuinæ maiestatis, ita & satisfactio accipit quandam infinitatem ex infinitate diuinæ misericordiæ, prout est gratia informata, per quam acceptum redditur, quod homo reddere potest.*

Et quia satisfactio hæc ex suppositione diuinæ gratiæ consideratæ, prout se tenet ex parte satisfactoris, quamuis sit æquivalens offensæ, vt ostendimus, non tamè est absolute perfecta, nec de toto rigore iustitiæ ob supradictam causam; quia nimirum innititur gratiæ à Deo, cui fit satisfactio, receptæ, quæ propriè & simpliciter loquendo se tenet ex parte Dei; idem S. D. hic ad 2. ait, puri hominis satisfactionem esse sufficientem imperfectè, & Caietanus ad tertiam obiectionem Scoti respondens ait, huiusmodi satisfactionem distingui contra satisfactionem per æqualitatem, & idem esse, satisfactori concedere gratiam, quæ actus eius fiat satisfactio & satisfactionem illius insufficientem ex misericordia acceptare, & esse implicationem in adiecto, asserere, posse hominem satisfacere simpliciter Deo pro commisso peccato, & hoc posse per charitatem ex diuina misericordia faciente de attrito contritum; quia ipsum informari charitate ex gratia Dei constituit, non præsupponit satisfactionem, ac proinde talem satisfactionem non esse sufficientem, nisi ex acceptatione diuina, quæ distinguitur contra satisfactionem simpliciter. Quæ non aduersantur alteri dicto, quod paulò ante Caietanus Scoto concesserat, videlicet puri hominis satisfactionem esse sufficientem ad æqualitatem, considerando purum hominem satisfaciens, prout includit diuinam misericordiam acceptantem eius opus per gratiam, &c. hæc enim satisfactio neque est de rigore iustitiæ, neque est absolute sufficiens & æqualis offensæ, sed ex suppositione tantum diuinæ gratiæ consideratæ, prout quodammodo se tenet ex parte hominis satisfaciens. Et ex his patet, posteriores omnes S. Doctoris expositores mentem Caietani non attigisse, & eorum obiecta aduersus eius doctrinam sic explicatam non militare.

SECUNDO SCIENDUM EST, satisfactio-
nem puri hominis, quam, supposita diuina gra-
tia, diximus esse sufficientem & peccatis humani
gene-

Predictam puri hominis satisfactio-

generis æquivalentem, tres illas exigere conditiones, quas in omni satisfactione de rigore iustitiæ diximus esse necessarias. Sed quoniam hæc satisfactio, quamquam possit offensas omnium hominum erga Deum adæquare, non tamen totum admittit iustitiæ rigorem, ideo conditiones quidem easdem requirit, sed mitioris cuiusdam intelligentiæ temperamento moderatas.

Est autem prima conditio, ut satisfactio non sit ex gratia & liberalitate creditoris: Cui Suarez trium limitationum moderamen adiungit, de quibus satis supra diximus in *tertia parte*, *secunda controu.* Ex quibus duæ tantum mihi videntur esse necessariae, ne ex huius conditionis defectu satisfactio puri hominis debita sibi careat perfectione, licet ex toto nequeat esse rigore iustitiæ, videlicet secunda & tertia, quas ibidem explicauimus; ubi aduersus Albertinum diximus primam etiam esse necessariam, ut satisfactio sit ex toto rigore iustitiæ: cui non repugnat, quod modo diximus de satisfactione perfecta ex suppositione diuinæ gratiæ.

Secunda conditio est, ut satisfactio sit ex proprijs. Hanc verò conditionem secundum omnem eius modum puri hominis satisfactio non requirit, ut eam, quam diximus, habeat perfectionem, sed satis erit si sit ex proprijs, id est ex ijs quæ sub aliquo satisfactoris particulari dominio continentur; quales supra diximus esse operationes omnes liberas, quarum homo speciale dominiū habet per voluntatem. Vide, quæ de hac conditione diximus in *allegata Controversia* cum D. Thom. quem sequitur Suarez, quamuis, ut ibi notauimus, conditio hæc sic præcisè exposita satisfactioni, quæ sit ex toto rigore iustitiæ, non sufficiat.

Tertia conditio est, ut satisfactio sit ex alijs non debitis, quæ in præsentī materia necessariò intelligenda est de debitis tantum actu quocunque alio titulo, scilicet iustitiæ, religionis aut obedientiæ, &c. quamuis ex non debitis per aditam obligationem à Deo rerum omnium Dominio debita fieri possent. Ex hoc enim, quod quidam actus ab homine puro Deo minimè debiti lege seu præcepto diuino valeant obligari, non destruitur aut minuitur eorum valor, quo possunt tanquam satisfactiones offerri pro peccatis, quamuis satisfactio puri hominis per eos effecta nequeat esse de toto rigore iustitiæ, ut diximus in *allegata 2. controu.*

Puri hominis satisfactio non potest esse sufficientem, & æqualem offensione totius hominis generis erga Deum.

POSTREMO ex his, quæ diximus, ostendendum est satisfactionem puri hominis posse esse sufficientem & æqualem offensæ totius hominis generis erga Deum. Id autem probatur tribus optimis argumentis. *Primum est.* Quoniam offensa non est infinita, nisi secundum quid; ergo per satisfactionem ex gratia & charitate puri hominis procedentem potest adæquare. Antecedens latè probatum est in *prima Controversia ad hunc articulum.* Consequentia verò probatur; quoniam actus ex gratia, præsertim excellenti & capitali puri hominis, in Deum ut obiectum & bonum summè dilectum ordinati, essent infiniti secundum quid: Et quemadmodum gratia illa puri hominis capitalis comparatur ad gratias aliorum, ut virtus vniuersalis ad virtutes particulares, eo quod omnem habeat gratiæ perfectionem intrinsecam & extrinsecam, & ideo nullius alterius hominis gratia quantumcunque cresceret, ad illius vnquam pertingere posset æqualitatem; sic & quilibet actus ex illa gratia per habitum charitatis illi proportionalem procedens ad ceterorum hominum actus per charitatem elicitos compararetur, ut virtus vniuersalis

ad virtutes particulares; ac proinde sicut actus singuli ceterorum hominum ex gratia & charitate procedentes singulas peccatorum malitias adæquarent, ita solus vnus actus ex gratia illa puri hominis capitali productus vniuersali sua virtute malitiam omnem adæquaret peccati tam actualis quam originalis. *Secundum argumentum est.* Quia, si puri hominis satisfactio non posset esse condigna pro totius hominis generis offensa, id maximè esset ob eam rationem, quam hic ex *responsione D. Th. ad 2.* colligunt recentiores, quia scilicet iniuria crescit ex dignitate personæ offensa, satisfactio verò ex dignitate personæ satisfaciens, igitur ut satisfactio proportionè habeat æqualitatis cum iniuria, necesse est ut dignitas personæ satisfaciens eandem habeat proportionem cum dignitate personæ offensa, hanc autem habere non potest persona creata, quantumvis sancta & grata: At hæc ratio quæ Suarez & alij vtuntur ut demonstratiua, quamuis optimè probeat, nullam puri hominis satisfactionem esse posse de toto rigore iustitiæ, non tamen probat eam supposita gratia à Deo recepta, non posse offensas omnium hominum in Deum committas adæquare; ergo Minor probatur. *Primo:* Quia non eadem ratione pensatur iniuriæ grauitas ex dignitate personæ, quæ ex eadem satisfactionis valor attenditur: Nam peccati grauitas ex offensa personæ dignitate sola quadam extrinseca denominatione dependet, ut offendimus in *prima Contr.* At satisfactionis valor ex satisfaciens personæ dignitate, tanquam actui satisfactionis coniuncta, & in eo intimè clausa deriuatur, ut diximus in *præcedente Contr.* dignitas ergo personæ satisfaciens infinita non est absolute necessaria, ut satisfactio adæquetur offensa, sed sufficeret actus ex gratia & charitate procedens, qui per extrinsecam ex obiecto denominationem esset infinitus; quem si purus homo ex proprijs, id est nulla Dei gratia præuentus Deo posset offerre, per illum non ad æqualitatem tantum, sed etiam ex toto rigore iustitiæ Deo pro totius hominis generis offensa satisfaceret, ut hic affirmat Caietanus. Verum, quia nec homo nec quouis alia pura creatura talem actum ex proprijs suæ naturæ viribus Deo potest exhibere, ideo bene & efficaciter ex infinitate secundum quid offensa S. D. deducit hic ad secundum oportere satisfactionem esse actum personæ simpliciter infinitæ, ut haberet efficaciam (scilicet ex proprijs) infinitam, ut hic etiam aduertit Caietanus: cuius oppositum gratis affirmat Suarez *disp. 4. s. 7. §. Hinc constat:* Quem sequitur Aluarez *disp. 6.* Et confirmatur: Quia licet in multis, non tamen in omnibus satisfactionibus valor satisfaciens ex dignitate personæ satisfaciens accipitur, ut probat Vazquez *disp. 2. c. 3.* neque semper in ijs, in quibus valor ex tali dignitate desumitur, ex ea præcisè aut necessariò deriuatur, sed aliud etià totale & sufficiens, aut plura simul sumpta sufficiētia potest habere principia, puta gratiā, charitatē & obiectū simpliciter infinitū. Secundò probatur eadē minor: Quia peccator Deum offendens nullū malū infert Deo secundum se, aut dānū aliquod affert bonis eius intrinsecis, sed Deo tantū ledit honorē, quod bonū eius est extrinsecū & finitū: cuius lētionis quantitātē actus satisfactionis ab excellenti puri hominis charitate procedēs poterit adæquare: quāquā, ut sēpē diximus, nō erit hæc satisfactio de toto rigore iustitiæ.

Tertium argumentum desumitur ex auctoritate S. D. supra notata, ex *quarto d. 15. q. 1. art. 2. ad 1.* Vbi satisfactionis infinitatem infert ex infinitate gratiæ

te gratia & charitatis Deum simpliciter infinitum suis actibus attingentis; dicens enim ibi, satisfactionem accipere quandam infinitatem ex infinitate diuinæ misericordiae, prout est gratia informata, manifeste significat, satisfactionis infinitatem ex diuinā misericordia, quatenus est extrinseca causa, non esse sumendam, sed ex eius effectu, scilicet gratia & charitate, cuius actus ex obiecto simpliciter infinito, quem attingit, dicitur extrinseca denominatione secundum quid infinitus.

Concilio.

Ex hucusque dictis perspicue constat, secundam opinionem in principio Controuersie relatam non esse à tertia in rei veritate, sed verbis tantum ac solo loquendi modo differentem, & conciliari facile posse, vtendo dist. Caiet. & Soti sup. notata.

Conclusions deductae & probatae.

PRIMA CONCLUSIO: Nulla fuit haecenus pura creatura, quae ad aequalitatem Deo satisfecerit pro peccatis aliorum mortalibus. Hæc conclusio est fidei dogma certissimum: & probatur primò argumento Augustini in Enchiridio, cap. 108. quia alioquin possemus in ea gloriari contra dictum illud Apost. 1. Corinth. 10. Qui gloriatur in Domino gloriatur: & possemus in illius creaturæ nomine baptizari; vt idem August. tract. 5. in Ioan. contra id, quod ait Apostolus 1. Corinth. 1. Nunquid Paulus crucifixus est pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati estis? Quod idem latius prosequitur idem Apostolus in eadem epist. cap. 3. & possemus in eum credere, iuxta illud ad Rom. 4. Credenti in eum, qui iustificat impium: at in Deum solum credendum est, vt ait S. D. in 2. 2. q. 2. a. 2. ergò. Et confirmatur: quia alioquin non esset verum illud Actorum 4. Nec aliud nomen est sub caelo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri: Neque illud ad Rom. 5. Per vnius iustitiam in omnes homines in iustificationem. Secundo probatur conclusio ex Apost. ad Rom. 3. Vbi cum ostendisset homines omnes esse prorsus inutiles ad alios redimendos, subdit de Christo: Quem proposuit Deus propitiorem per fidem in sanguine ipsius ad offensionem iustitiae suae propter remissionem praecedentium delictorum, &c. Vbi declarat Apostolus solum Christum ad aequalitatem potuisse pro totius humani generis offensam satisfacere, eò quod ipse solus satisfactionem offerre Deo potuerit infinitam; qualem diximus esse necessariam ad hoc vt sit aequalis offensæ. Eandem conclusionem late probat Augustinus libr. de Spiritu & Littera cap. 6. & lib. 10. de Ciuit. Dei, a cap. 22. vsque ad 32. & lib. de Peccatorum meritis & remissione c. 14. & 27. & lib. de peccato originali contra Pelagium c. 29. Vbi probat sicut à Sodomis nullus fuit liberatus nisi per duos Angelos; ita nullus à peccatis liberatur nisi per Christum. Eandem veritatem probat Rupertus Abbas multis in locis, sed præcipue in Oseam, c. 4. & in Micheam, & Zach. in princip. Vbi obseruat in diuinis scripturis frequenter hominum peccata repeti, & tamē toties ostendi illa per solum Christum remitti: igitur nulla pura creatura haecenus pro illis satisfecit.

SECUNDA CONCLUSIO: Purus homo non potuit etiam per absolutam Dei potentiam pro peccatis humani generis ex toto rigore iustitiae satisfacere. Hæc est contra Aureolum: sed est expressa D. Th. & communium SS. Patrum & Scholasticorum sententia, & patet ex dictis tam in hac quam in præc. Contr. & eam multis argumentis probant Medina & alij recentiores sup. nominati.

TERTIA CONCLUSIO. Simpliciter loquendo non potest purus homo etiā per absolutā Dei potentiam pro ceterorum hominum offensis Deo perfecte seu ad aequalitatem satisfacere. Hæc est D. Th. in resp. ad 2. Et Caiet. di-

cētis, esse implicationē in adiecto, &c. quā doctrinā sequūtur & explicāt oēs recētiōres sup. hoc art. & nos eā in Coroll. ad 1. fundam. declarauimus. Pro hac conclus. faciunt argumēta quibus probat Aluar. suā 1. concl. & ea omnia quibus probari solet 1. nostra conclusio. Eandem cōclusionem probat Vasq. disp. 4. c. 3. ex pluribus SS. dictis. Et præterea docent eā Aug. in Ench. c. 108. & lib. 1. de Conf. Euang. c. 35. Et ser. 12. de Pass. Iustin. in expos. fid. Agapit. Papain ep. ad Antig. quæ habetur to. 2. Concil. post Conc. 2. Tolet. Et S. Theodict. in orat. de Natu. Saluat. quæ habetur to. 6. Concil. in Conc. Ephes. append. sac. 2. Deinde probatur etiā his argumentis Primò: quia satisfactio puræ creaturæ sicut & eius dignitas est finita; offensæ verò est infinita. Secundo: quia satisfactio puræ creaturæ esset Deo debita ex gratitudine pro donatione ipsius satisfactionis; ergò nō esset æqualis de rigore iustitiæ pro offensæ: ita vt vtrumq; debitū adæquaret, sc. ex gratitudine & offensæ; quā rōne vtitur S. Th. in 4. d. 15. q. 1. a. 2. in arg. 3. & eius solut. Tertiò probatur: quia aliās Christus gratis mortuus esset: at consequens est erroneū; ergo. Conseq. probatur ex Apost. ad Heb. 7. probante Sacerdotiū Leuiticū non potuisse homines iustificare: quia alias non fuisset necessariū Christi sacerdotium: Et ad Gal. 2. probat legē veterem non potuisse homines iustificare: Quia sequeretur Christū gratis mortuum fuisse: nam & si per Christum melius homines iustificaretur, quā per antiquæ legis obseruantia, tñ non fuisset necessariū iustificari per Christum, si potuissent homines per legem veterē iustitiā adipisci; ergò similiter quamuis per Christum offeratur Deo satisfactio superabundantiōr, quā per quamlibet purā creaturā possit offerri: satisfactio tñ Christi gratis & absq; vlla necessitate Deo fuisset oblata, si à pura creatura satisfactio sufficiens posset offerri. Postremò probatur Conclusio ratione Adriani Papæ in ep. ad Episc. Gallia & Hispania, quā etiam rationē tangit Conc. Francford. in lib. sacrosyllabo; hæc autem est; quia nulla pura creatura potest habere, nisi gratiā adoptionis; ergò nulla pura creatura potest satisfacere pro alijs ad aequalitatem & ex condigno. Antecedens patet; Conseq. verò probatur: qm adoptionis gratia non extēditur ad acquirendum alijs ex condigno gratiā vel remissionē offensæ; sed hos effectus solū habet in ordine ad suum subiectum in quo recipitur, vt probat S. D. 2. p. q. vlt. a. 6. & ibidem expositores.

QUARTA CONCLUSIO. Purus homo per absolutā Dei potentia potuit pro totius humani generis offensis Deo satisfacere perfecte seu ad aequalitatem non simpliciter sed ex suppositione diuinæ gratiæ à Deo receptæ, prout gratia se tenet ex parte satisfaciētis, & quatenus tāquam vnū cū eo constituēs actionis principium consideratur.

CONTRA secundam Concl. militāt multa argumenta, quæ referunt & soluūt Capreol. loc. sup. not. Caiet. Medin. Aluar. & alij sup. hoc art. His aut argum. probatur optimè 3. nostra concl. & ideo per distinct. Caiet. & Soti supra notatā sunt diluēda.

CONTRA tertiam conclusionem eadem militāt argumenta quæ contra secundā, & ea quibus sup. probauimus 4. concl. Quorū solutio patet ex dicta distinctione Caietani & Soti. Contra eandem concl. produci possunt hæc argum. Primum est: quia gratia Christi habitualis fuit eiūsdē at omē speciei cū nostra: at per gratiā Christi anima mouebatur à Deo ad merendū & satisfaciendū de condigno pro alijs; ergò ad eundē effectū per gratiā potest moueri anima puri hominis. Resp. Gratiā Christi habitualē quidē eiūsdē esse speciei phy- sicae cū nostra, nō tñ eiūsdē speciei moralis: qm in

argum. & solut. Obiect. con. 2. concl.

Obiect. con. 3. concl.

Christo principium est actionis reflexive supra A
suppositum diuinum, ex quo valorem habet in-
finitum, ad ordinem hypostaticum pertinens, ra-
tione cuius moueri potest ad merendum vel sa-
tisfaciendum ad æqualitatem pro alijs; gratia ve-
rò nostra talem non habet moralitatem; & ideo
ad talem effectum moueri non potest: De qua re
legendus est Asturicensis in *Relectione de gratia*
Christi q. 3. a. 2. pag. 231.

Obiect. 2.

Secundum argumentum est: quia per gratiam
adoptionis homo iustus à Deo mouetur, ut satis-
faciat pro peccatis temporalibus ab altero debi-
tis; igitur gratia adoptionis non repugnat ut ho-
mo per illam à Deo moueatur ad satisfaciendum
pro alijs.

Solut.

Respondetur ex D. Tho. & Caiet. *inf. q. 48. a. 2. ad*
7. negando consequentiam: quia satisfactio pro
peccata consistit in quadam externa æqualitate rei
ad re: hæc verò potest vnus homo pro alio facere,
si fuerint per charitatem vniti: satisfactio verò
pro alterius offensa interiorum subiectionem
offendentis ad offensam requirit: nam sine of-
fendentis humiliatione non fit in animo illius æ-
qualitas: & quia humiliationem hanc facere ne-
quit vna creatura pro alia; ideo neque satisfacere
neque ad satisfaciendum moueri potest pro alterius
offensa. *Secundo respondet idem S. D. in quarto dist.*
20. q. 7. a. 2. q. 3. ad 1. & 2. & negat consequentiam,
eandem ferè assignans differentiam: quia nimi-
rum satisfactio pro peccata alterius nullam in eo
notam dispositionem requirit, sed hoc tñ exigit,
ut sit in charitate, & ut pro illo exhibeatur æ-
quale peccatæ quam debet: satisfactio verò pro alte-
rius offensa postulat, ut is pro quo satisficit modo
supradicto disponatur secundum affectum &
subiectionem ad Deum, nulla verò pura creatura
disponere potest aut immutare alterius affectum,
ut Deo subiiciatur: Christus autem id potest; id-
eò solus Christus à Deo mouetur, ut pro alterius
offensa satisfaciatur; pura verò creatura solum mo-
ueri potest ad satisfaciendum pro peccatis ab altero
debitis. *Tertium est*: Quoniam in gratia ado-
ptionis est obedientialis potentia ad omnia, ad
quæ Deus mouerit illam; ergo non repugnat illi
moueri ad satisfaciendum pro alijs. *Respondetur*
in gratia adoptionis esse potentiam obedientia-
lem ut ad ea moueatur, quæ naturæ ipsius gratiæ
non repugnant; gratiæ verò existenti in suppo-
sito finito repugnat elicere satisfactionem infi-
nitam, ac proinde etiam satisfacere ad æqualita-
tem pro alterius offensa mortali.

Obiect. 3.

Obi. cont.
concl. 1.
Vasquez.

CONTRA quartam conclusionem argumen-
tatur Vasquez *disput. 5. cap. 5.* Si vna pura creatura
pro peccato alterius condignè posset satisfacere,
non alio modo id efficeret quam condignè im-
petrando illi gratiæ auxilia, quibus tandem à
peccato iustificaretur, aut impetrando ei ipsam
formam iustificantem absque vlla alia ipsius præ-
paratione, qua peccatum & offensa contra Deum
deleteretur: At nulla pura creatura potest alteri
auxilia gratiæ aut ipsam formam iustificantem
condignè impetrare; ergo neque pro peccato il-
lius condignè satisfacere. Probat minorem:
Quoniam aut talia auxilia, & formam iustifican-
tem impetrare posset condignè ex proprijs vi-
ribus aut ex gratia: non ex proprijs viribus ut
constat: neque ex gratia Dei; quia vel gratia Dei
quæ esset fundamentum condignitatis in satisfac-
tione, esset gratia adoptionis, vel esset gratia v-
nionis cum diuina persona: non potuit esse gra-
tia vnionis; quia sic non maneret communis, nu-
da & pura creatura, ut posuimus; ergo debuit ef-
se gratia adoptionis, qua creatura iusta apud

Deum, ut filia eius constituitur, cum qua debe-
rent etiam esse auxilia ad bona opera: At hæc
gratia quantumvis intensa per quæcumque au-
xilia gratiæ communicata non potuit esse prin-
cipium condignæ satisfactionis pro peccato al-
terius; ergo. Probatur hæc subsumpta propo-
sitione. Quoniam illa gratia eiusdem esset rationis
cum gratia, quam modo iusti habent: at nunc (ut
omnes fatentur) nullus iustus condignè meretur
alteri primam gratiam, sed solum sibi vitam æ-
ternam & incrementum ipsiusmet gratiæ; ergo
neque illa gratia mereri tunc potuisset alteri
primam gratiam, nedum toti generi humano.
Respondetur, falsam esse minorem. Ad cuius pro-
bationem dico, talem puram creaturam posse
gratiam iustificationis & alla auxilia cæteris pro-
mereri ex gratia adoptionis, quam, ut supra dixi-
mus, haberet secundum totam eius intensionem
& perfectissimum modum quo haberi potest, &
quo ad omnes operationes & effectus gratiæ tali
homini conuenientis, tanquam vniuersali Dei
ministro quo mediante salutis remedia cæteris
omnibus impertiret, ita ut ex hoc veluti ex
principio non primo simpliciter aut princi-
pali, sed ministeriali tantum per merita, sa-
tisfactiones &c. gratia redemptionis deriuare-
tur ad alios. Esset enim in eo gratiæ plenitudo,
veluti in subiecto ministeriali ipsam ad æquan-
te, & tanquam in principio vniuersali, non prin-
cipali sed ministeriali & quasi instrumentali
gratiæ, in alijs autem ut in particulariter partici-
pantibus; & ideo, quemadmodum gratia Christi
eiusdem est rationis specificæ cum gratia cæte-
rorum hominum & Angelorum, sed differt quo
ad essendi modum iam dictum, ita pari illius ho-
minis gratia solo differret essendi modo à gratia
cæterorum hominum & Angelorum. Et ideo
per eam posset ille purus homo cæteris gratiam
& auxilia condignè mereri, alij verò minime.
Et sicuti gratia Christi eo quod ipsi diuino
supposito, & Deo gratiarum omnium fonti
coniungitur, modum habet essendi perfectissi-
mum, & ad omnes gratiæ possibiles effectus ex-
tenditur; ita gratia illa puri hominis, eo quod
esset in illo tanquam in Dei ministro & veluti
instrumento gratificationis vniuersali, quod ipsi
Deo gratiarum fonti velut vnum conprinci-
pium vnione ministeriali, & instrumentali ma-
ximè iungeretur, modum quandam haberet per-
fectissimum & ministeriali, ac instrumentali, sua
virtute in omnes gratiæ possibiles extenderetur
effectus: instrumentum autem hic intelligimus
non merè naturale sed liberum & morale. Hoc
ipso namque, quod gratia modum omnem ha-
bet suæ perfectionis possibilem, virtutem habet
ad omnes gratiæ possibiles effectus extensam; ac
proinde vim habet cæteris gratiam & auxilium
promerendi; hi namque sunt effectus gratiæ no-
bilissimi: Ex hoc verò quod infunderetur ho-
mini puro, qui non potest esse causa gratiæ prin-
cipalis, consequens fieret ut ad eos effectus pro-
ducendos vim tantum haberet ministerialem seu
instrumentalem. Existimandum est enim gra-
tiam neque ex ratione suæ speciei, nec secundum
quemlibet essendi modum, aut perfectionem
vim sibi vendicare ad omnes effectus gratiæ sim-
pliciter & absolute possibiles, sed solum secun-
dum modum suum supremum ac perfectissi-
mum; sicut calor non in quocunque gradu aut ef-
fendi modo, sed perfectissimo, qualem habet in
igne, principium est vrendi & in ignis naturam
corpora transmutandi; unde etiam calor in ferro
receptus in gradu perfecto eundem in tactis ab eo

cor-

corporibus producit effectum. Itaque si Deus gratiam homini puro secundum perfectissimum essendi modum infunderet, ad omnes gratiae eo modo, quem diximus, extenderetur effectus: sicque posset homo ille ceteris gratiam & auxilia promereri. Quod etiam manifestè significat S. D. inf. q. 6. a. 4. ut supra notauimus. Et ex his euanescent argumenta Vasquezij; supponit enim gratiam adoptionis eosdem in quouis essendi modo sumptam effectus habere, quod est falsum.

Obiect. 2. Sic enim arguitur. Varius gradus intensiōis non variat naturam formae neque ei tribuit virtutem ad effectus diuersae rationis, sed tantum ad varios effectus eiusdem speciei maiores aut minores; ergo solum incrementum intensiōis, etiam usque in infinitum non sufficit, ut dicamus, eandem gratiam secundum naturam suae speciei in vno gradu esse principium condignè merendi alteri primam gratiam, in alio vero gradu non esse. Antecedens probatur exemplo. Nam si granum tritici est suapte natura semen tritici, maius granum erit semen maioris, non tamen erit semen alterius fructus; hoc enim esset naturam illius immutare. Et confirmatur, quoniam Apostoli & praesertim beata Virgo habitalem iustitiam & gratiam adoptionis in gradu perfectio habuerunt, & tamen non fuerunt condignè promeriti alicui minimum auxilium gratiae. Respondetur primò nullam esse consequentiam, quoniam effectus alteri merendi primam gratiam, vitam aeternam & auxilia non differt specie proprie & formaliter loquendo ab alijs effectibus gratiae, qui sunt mereri vitam aeternam & augmentum gratiae ipsius merentis; quia gratia ut aucta, & gratia simpliciter non differunt specie, sicut etiam eiusdem speciei est beatitudo propria & aliena: auxilia vero non propter se sed propter gratiam & vitam aeternam cadunt sub meritum: & ideo eadem efficacia, qua gratia vnus potest esse principium merendi gratiam & vitam aeternam alteri, potest etiam esse principium merendi illi auxilia ad gratiam & beatitudinem assequendam necessaria. **Secundò negatur** antecedens, quo ad eam partem, quae asserit varium formae gradum, includendo etiam summum, non tribuere illi virtutem ad effectus diuersae rationis, ut patet in exemplo de calore, qui in igne causa est vrendi & generandi in externa materia alium ignem, quem effectum non habet calor in aere vel aqua receptus. Ad probationem dico, exemplum non esse simile; nam nec tritici perfectio substantialis, nec virtus eius generatiua naturalis potest intendi vel remitti, sicut gratia, quae ad genus attingit qualitatis. Deinde effectus ex tritico generationis actu productus est naturalis, sed effectus ex gratia procedentes non sunt effectus naturales, sed morales ex ea medio liberae voluntatis actu procedentes; & ideo possunt esse multiplices & plures ex gratia summe perfecta, quam ea quae gradum siue modum suae perfectionis habet limitatum; qualis fuit etiam gratia Apostolorum & beatissimae Virginis, quamuis gratia cuiuslibet sancto homini vel Angelo concessa fuerit excellentior.

Obiect. 3. Contra eandem conclusionem produci potest argumentum, quo probat Aluarez suam primam Conclusionem: cuius praecipua vis consistit in verbis D. Tho. in respons. ad 2. dicentis, ad perfectam satisfactionem de condigno esse necessarium, ut actus satisfaciens habeat efficaciam infinitam, utpote Dei & hominis. **Sed mentem D.**

A Thom. supra cum Caietano satis exposuimus: loquitur enim ibi S. D. de satisfactione perfecta simpliciter & ex toto rigore iustitiae, & non ex suppositione diuinæ gratiae consideratæ, quatenus se tenet ex parte satisfaciens, ut loquitur conclusio nostra.

QVINTA CONTROVERSIÀ.

An penitens, cum actu iustificatur, Deo proprie, & ex iustitia satisfaciatur pro culpa mortali in eum commissam per actum contritionis & charitatis?

DVAE SVNT extremae sententiae, & quinque mediae. Prima extrema fuit Caietani in opusculo de fide & operibus contra Lutheranos cap. 11. dicentis, nulla opera nostra esse satisfactoria pro peccatis nostris, quoad culpam. Quam opinionem secutus est Medina super hoc articulum. Eandem Nugnus tribuit Soto lib. 3. de Nat. & Grat. ca. 6. sed immerito.

Altera extrema sententia fuit Alexandri Alesis 3. par. q. 1. memb. 5. a. 2. Paludani 3. d. 20. q. 2. a. 2. & aliorum antiquorum quos refert Vasquez disp. 2. c. 1. dicentium, poenitentem per actum contritionis & charitatis condignè Deo satisfacere pro peccato mortali in eum commissio. Huic opinioni proximè accedit Scotus in 4. sent. dist. 15. q. 1. dicens, purum hominem potuisse Deo æquiualens reddere pro peccato; quia quantum malum fuit auersio à Deo per peccatum, tantum bonum est conuersio ad Deum per charitatem. Cui ex parte videtur assentiri Caietanus dicens: Si ponamus gratiam & charitatem ad satisfactionem concurrentem ex parte hominis satisfactoris, posse purum hominem pro peccato satisfacere, & loquitur indifferenter de peccato tam proprio quam alieno.

Sententia media est S. Thomae hic ad 2. & infra q. 85. a. 3. Quam sequuntur Capreolus in 4. s. d. 15. q. 1. a. 1. Conclusionem primam, & a. 3. ad argumentum contra primam conclusionem, Ferrariensis in 4. contra gent. cap. 54. Caietanus super hoc articulum & Soto in 4. d. 14. qu. 2. art. 2. & alij. In hac tamen explicanda sententia non conueniunt, sed valdè dissident recentiores, ita ut quinque possint mediae sententiae numerari. Prima est Suarezij, qui disp. 4. sect. 8. dicit sex. Primum est. Dici non potest eandem peccati remissionem, quae facta fuit gratis ante satisfactionem, postea etiam fieri per satisfactionem; quia repugnat idem debitum gratis remitti & per iustam solutionem. Secundum est. Remissio peccati mortalis est speciale gratiae beneficium, quod Deus confert homini poenitentiam agenti distinctum à gratia contritionis, vel dilectionis, per quam homo ad ipsam peccati remissionem suscipiendam disponitur.

E Tertium. Remissio peccati mortalis, quae confertur homini contrito & conuerso ad Deum per actuale dilectionem, in se & formaliter est gratia, non solum quia est supernaturale donum, sed etiam quia gratis datur, & non ex vera & propria iustitia. Quartum ex tertio deductum. Potuit Deus de potentia absoluta non remittere peccatum homini contrito si promissionem secludamus. Quintum. Nullus homo potest Deo satisfacere ad æqualitatem pro culpa mortali ab ipso commissam, atque adeo ex vera & propria iustitia illius remissionem consequi. Vltimum. Imperfectè & ut aliqui loquuntur de congruo dici potest peccator satisfacere Deo pro peccato per veram conuersionem & contritionem ex auxilio gratiae profectam, ita ut Deo illam

Sententia Doctorum.